

Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009

Ptl 23.3.2010 / Johtava hoitaja Anne Valtonen

Asetuksen voimaantulo, sisältö ja perusteet

- Asetus tuli voimaan 1.7.2009
- Siirtymäaika 1.1.2011 saakka 9 ja 10 §:n mukaisten määräaikaistarkastusten osalta
- Asetuksella säädetään erityisesti terveystarkastusten ja terveysneuvonnan sisältöä ja määrää
  - neuvolatoiminnassa
  - koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa
  - lasten ja nuorten ehkäisevässä suun terveydenhuollossa
- Aiemmat suositukset muutettiin säännöiksi, koska
  - kuntien väliset erot lasten ja nuorten ehkäisevien palvelujen voimavaroissa ja sisällöissä olivat lisääntyneet ja
  - palvelut olivat monissa kunnissa suosituksiin ja tarpeisiin nähden riittämättömät

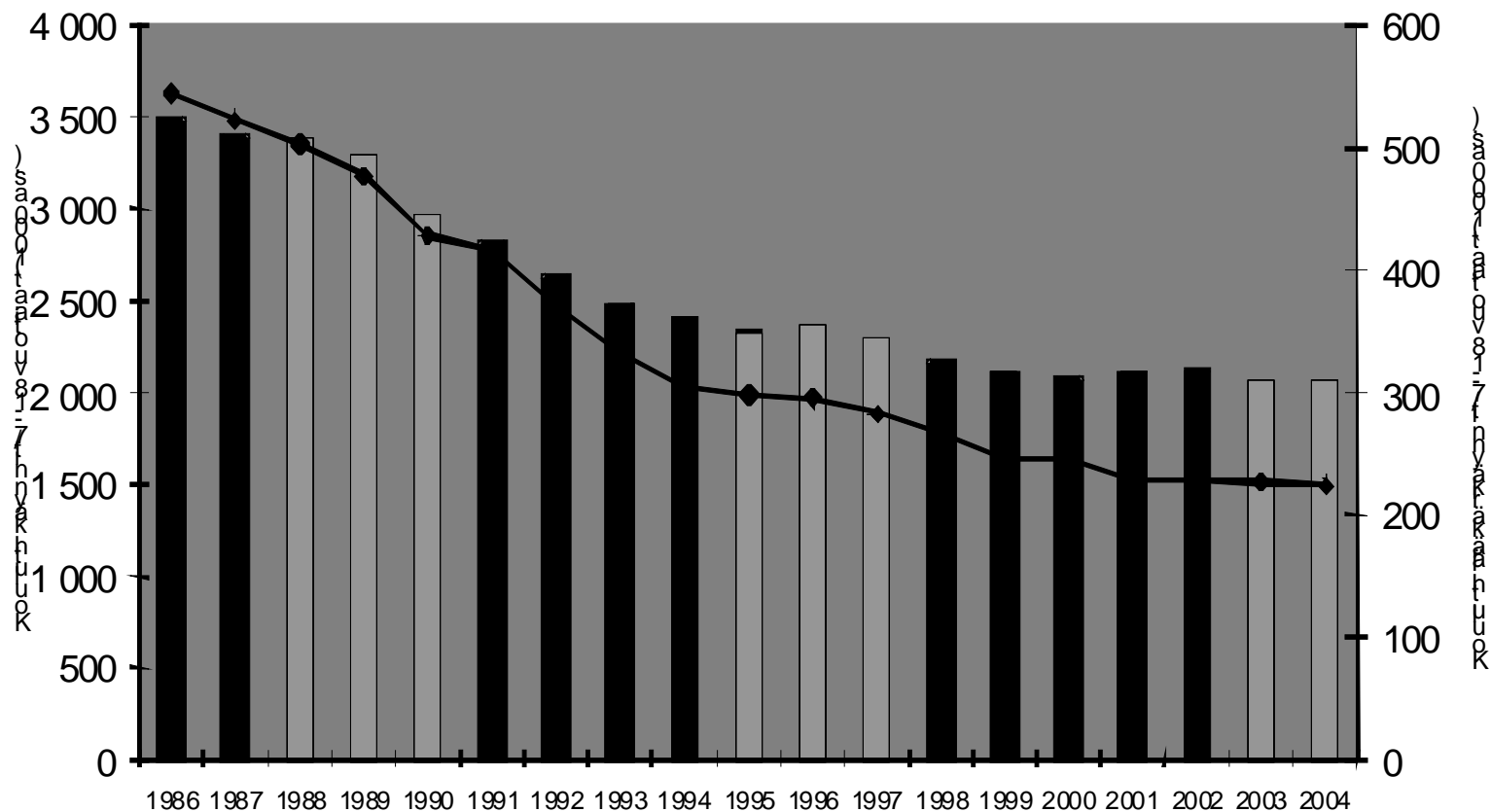

Lasten ja nuorten palveluiden kehitys

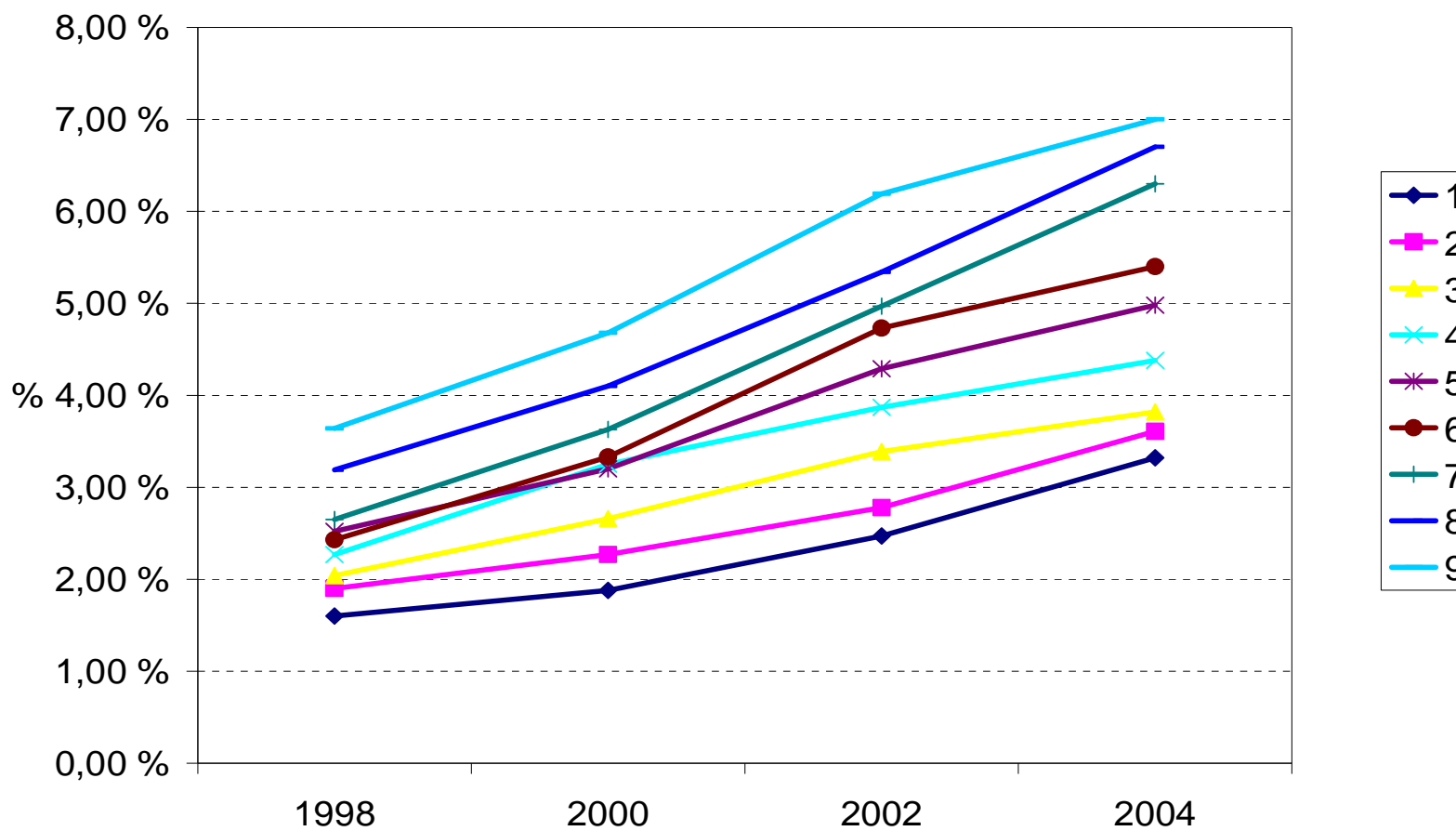
- Ehkäisevät palvelut (neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) vähentyneet 1980-luvun loppupuolelta lähtien
- 1990-luvun alun lama, valtiosuusuudistus 1993, kuntalaki 1995 sekä valtionhallinnon ohjauksen 1990-luvulla painottuminen informaatio-ohjauksen suuntaan heikensivät ehkäiseviä palveluja
- Samanaikaisesti korjaavien erikois- ja erityistason hoitojen määrä noussut
  - lasten ja nuorten psykiatrinen erikoissairaanhoido, lasten ja nuorten sijoitukset kodin ulkopuolelle sekä erityisopetus lisääntynyt

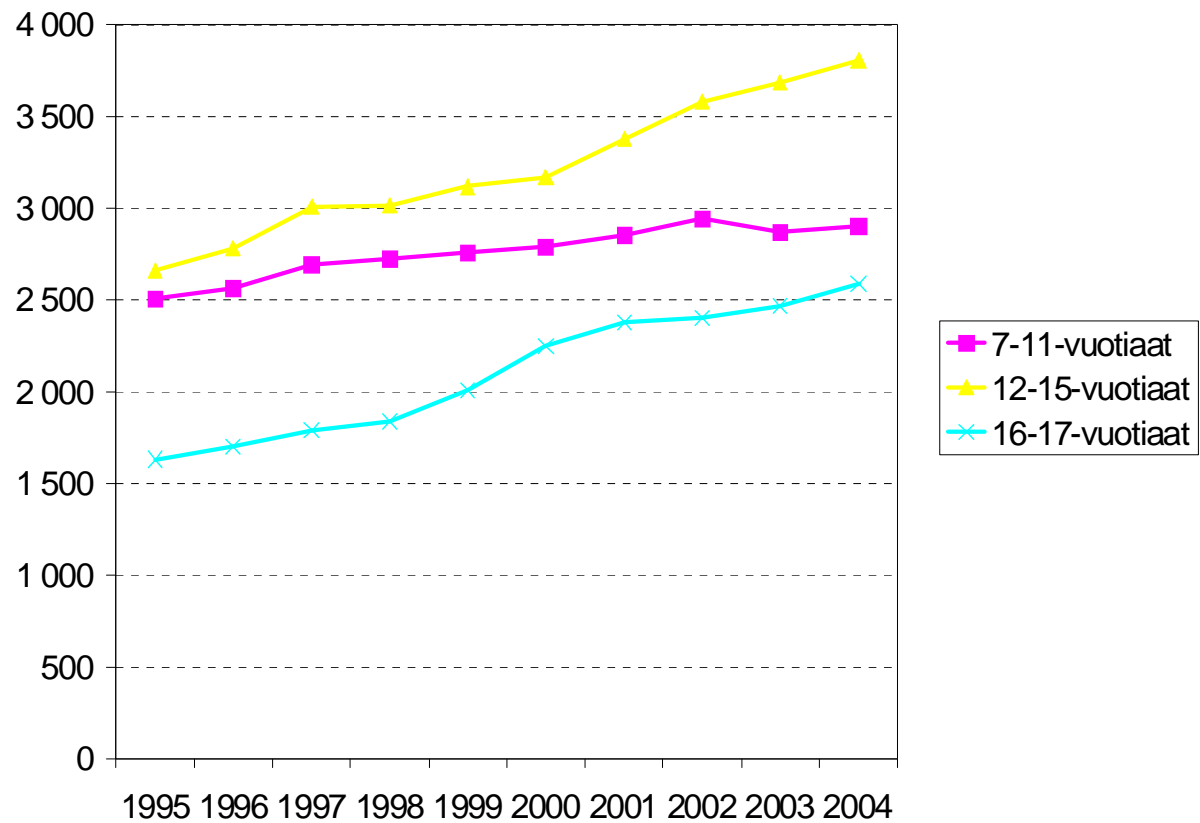
Kouluterveydenhuollon käynnit vuosina 1986-2004

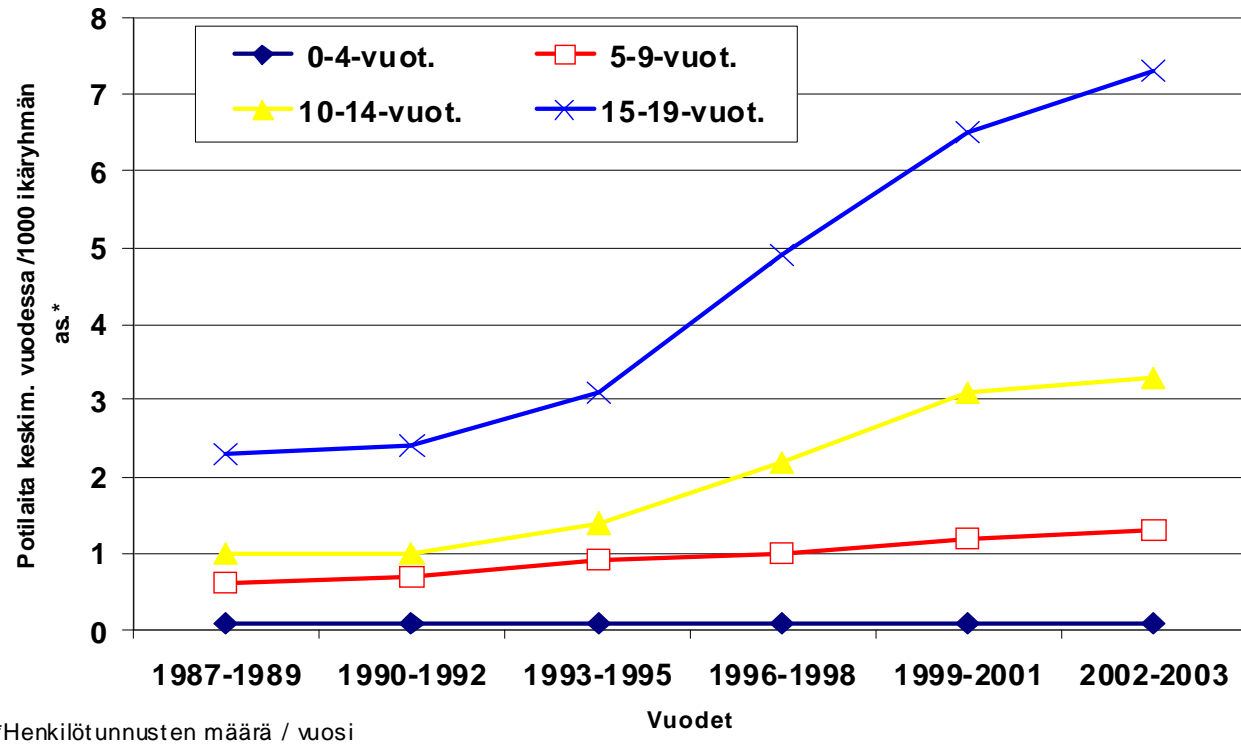
Erityisopetuksessa olleiden osuudet luokka-asteittain

Kodin ulkopuolelle sijoitet lapset ja nuoret ikäryhmittäin

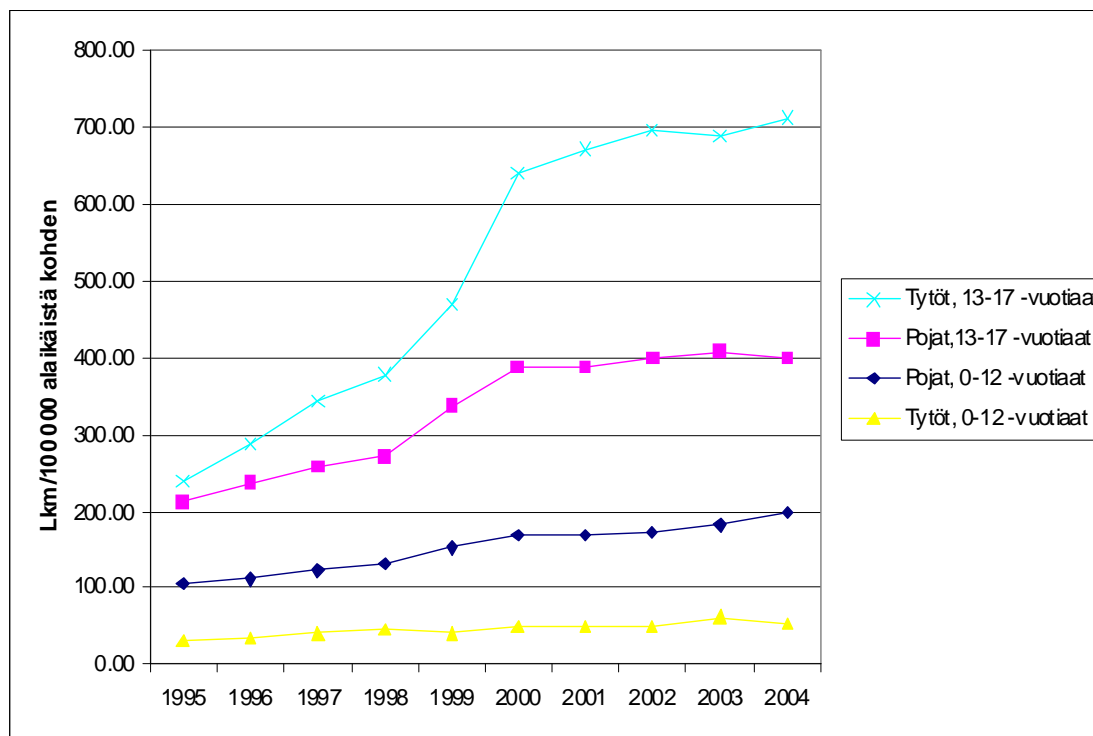

Potilaat vuoden aikana vuosina 1987 - 2003 ikäryhmittäin tuhatta asukasta kohden: PSYKIATRIA

Kuvio 4. Psykiatrisessa sairaalahoidossa olleiden alaikäisten potilaiden määrät suhteutettuna 100 000 alaikäiseen 1995–2004, sukupuoli- ja ikäryhmittäin

Lasten ja nuorten ehkäisevien palvelujen tila 2000-luvulla

- Huoli lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydestä ja hyvinvoinnista -> tilanteen seuranta 2000-luvulla
  - Selvitykset oppilaiden ja opiskelijoiden näkökulmasta
- Selvitykset ja tarkastukset palvelujen tilasta, mm.
  - Opiskelijaterveydenhuollon tila vuonna STM 2002,
  - Äitiys- ja lastenneuvolatyö Suomessa STM 2005 ja Stakes 2007
  - Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen toimeenpano, Stakes 2007
  - Stakesin terveystieteiden tutkimuskeskuksen kyselyt 2003 ja 2005 (sekä uusin 2009)
- Valtiontalouden tarkastusvirasto, Apulaisoikeuskansleri
  - > Tulosten mukaan johtaminen, henkilöstövoimavarat sekä toiminnan sisältö ja toimintatavat vaihtelevat eri puolilla maata
  - > Informaatio-ohjaus ei toimi riittävästi, eivätkä palvelut toteudu suositusten mukaisesti

Asetuksen suhde KASTE-ohjelmaan

- "Uudistetaan lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että perustasolla kehitetään ja nivotaan yhteen kehitystä tukevat, ongelmia ja häiriöitä ehkäisevät ja korjaavat palvelut yli nykyisten sektorirajojen (kuten terveys-, sosiaali-, nuoriso-, sivistys- ja poliisitoimi),
- erityispalveluja kehitetään tukemaan peruspalveluja erilaisilla toimintavaihtoehtoilla (kuten lastenpsykiatria, lastensuojelu ja kasvatus- ja perheneuvolat),
- tuodaan palvelut suoraan lasten ja nuorten kehitysympäristöihin (koti, päivähoito, koulu, vapaa-ajan toiminta) ja puretaan laitoseskeisyyttä."

- Kehitetään uudenlaisia palvelujen kokonaismalleja ja levitetään työtä asteittain koko maahan. (STM:n ja THL:n johdolla.)
- - > Kehitystyö menossa kaikilla KASTE-alueilla
- KASTE-ohjelman ja asetuksen tavoitteet ovat yhtenevät ja tukevat toinen toisiaan

Yleistä asetuksesta

1 § Asetuksen tarkoitus:

- Varmistaa, että lasten, nuorten ja perheiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat
  - suunnitelmallisia
  - tasoltaan yhtenäisiä
  - yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia
- Tavoitteena on vahvistaa terveyden edistämistä ja tehostaa varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä
- Alueellinen tasa-arvo, terveyserojen kaventaminen

Yleistä asetuksesta

- 2 § Soveltamisala
  - raskaana olevien naisten ja lasta odottavien perheiden sekä alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä lasten ja nuorten ehkäisevät suun terveydenhuollon palvelut
- 3 § Opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetut opiskelijat
  - oppilaitokset, opiskelijan käsite (opintotukilaki) → päätoimiset opinnot vähintään kahdeksan viikkoa
- 4 § Palvelujen järjestäminen
  - laadittava yhtenäiset toimintaohjelmat
  - terveystarkastusten ja terveysneuvonnan muodostettava kokonaisuus
  - osallistuminen, huomio kehitysympäristöihin, moniammatillisuus

Kustannukset, taloudellinen tuki

- Stakesin tilasto 2008: äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto maksavat noin 250 milj. euroa
- STM teetti kustannusselvityksen valmistelun yhteydessä (Stakes raportteja 40/2008)
  - n=192 terveyskeskusta, kattaa 93 % väestöstä
  - Tuloksia
    - kolmannes (71 tk) arvioi selviävänsä nykyisillä voimavaroilla
    - 105 arvioi tarvitsevänsä lisävoimavaroja
    - arvio koko maan tasolla tarvittavasta lisärahoitustarpeesta 30 milj. euroa
    - suuri osa kasautui noin 10:en pääosin suureen terveyskeskukseen, joissa terveystarkastusten ja henkilöstön määrä oli alle suositusten
- vrt. kodin ulkopuolelle sijoitetut 2007: 530 milj. euroa (noin 16 000 lasta ja nuorta)

Kustannukset, taloudellinen tuki jtk.

- asetuksen sisältö ja velvoitteet eivät lisää kustannuksia niissä kunnissa, joissa on jo toimitettu kansallisten ohjeiden ja suositusten mukaisesti
- kustannuksia aiheutuu niille kunnille, joissa ehkäisevät palvelut on järjestetty puutteellisesti
- kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia ehdotettu korotettavaksi valtion vuoden 2010 talousarvioesityksessä ja valtioneuvoston kehyksissä 2010-2013 vuodelle 2011 (9.25 ja 9.25 miljoonaa euroa, yht. 18.5 milj. euroa)
- asetus ja lama-aika
  - asetusta tarvitaan juuri nyt

Seuranta ja valvonta

- Seuranta organisoidaan (järjestelmä valmisteilla)
  - Avohoidon hoitoilmoitusjärjestelmä (2011-) THL, esimerkkejä
    - terveystarkastukset (erikseen laajat)
    - neuvonta ja ohjaus
    - kouluuyhteisön ja opiskeluympäristön terveydellisten olojen tarkastus
  - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä (TedBM) THL
    - Lasten ja nuorten ehkäisevät palvelut
  - Mahdolliset erillisseurannat (THL)

- Valvonta tehostuu
  - lääninhallitusten lakisäät. tehtävä (aluehallintovirastot 2010 alusta)
  - ennakkovalvonta: esim. tarkastuskäynti/kuntakäynti, raportti, selvityspyyntö
  - THL:n keräämien tietojen hyväksikäyttö valvonnassa

- Kiittäen.